

GLOBAL AXBOROT MAYDONIDA O'ZBEKISTON JURNALISTIKASINING O'RNI

Toshpo'latova Luiza Bahodir qizi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17526532>

Annotatsiya. Ushbu maqolada global axborot maydonida O'zbekiston jurnalistikasining o'rni, uning rivojlanish tendensiyalari va xalqaro axborot oqimlaridagi ishtiroki tahlil qilinadi. Axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi, raqamli media vositalarining kengayishi hamda ijtimoiy tarmoqlarning ta'siri sharoitida O'zbekiston jurnalistikasining o'ziga xos yo'nalishlari va imkoniyatlari yoritiladi. Maqolada milliy OAVning global axborot almashinuvidagi roli, xalqaro axborot manbalari bilan hamkorlik darajasi, shuningdek, jurnalistlarning malakasi va axborot xavfsizligi masalalari tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida O'zbekiston jurnalistikasining jahon media makonidagi nufuzi, mustaqil axborot siyosatini shakllantirishdagi tajribasi va xalqaro standartlarga moslashuv jarayonlari ko'rib chiqiladi. Maqola yakunida global axborot tizimida O'zbekiston jurnalistikasining raqobatbardoshligini oshirish bo'yicha taklif va tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: O'zbekiston jurnalistikasi, global axborot maydoni, ommaviy axborot vositalari, raqamli media, xalqaro axborot oqimi, axborot xavfsizligi, media islohotlari, jurnalistik malaka, axborot siyosati, xalqaro hamkorlik, ijtimoiy tarmoqlar, axborot texnologiyalari, so'z erkinligi, jahon mediasi, raqobatbardoshlik.

Аннотация. В статье анализируется роль узбекской журналистики в глобальном информационном пространстве, тенденции её развития и участие в международных информационных потоках. Раскрываются специфические направления и возможности узбекской журналистики в условиях стремительного развития информационных технологий, расширения цифровых медиа и влияния социальных сетей. Анализируется роль национальных СМИ в глобальном информационном обмене, уровень взаимодействия с международными источниками информации, а также вопросы квалификации журналистов и информационной безопасности. В исследовании рассматривается влияние узбекской журналистики в глобальном медианпространстве, её опыт формирования независимой информационной политики и процессы адаптации к международным стандартам. В конце статьи даются предложения и рекомендации по повышению конкурентоспособности узбекской журналистики в глобальной информационной системе.

Ключевые слова: Узбекская журналистика, глобальное информационное пространство, средства массовой информации, цифровые медиа, международные информационные потоки, информационная безопасность, реформы СМИ, журналистская квалификация, информационная политика, международное сотрудничество, социальные сети, информационные технологии, свобода слова, мировые СМИ, конкурентоспособность.

Abstract. This article analyzes the role of Uzbek journalism in the global information space, its development trends and participation in international information flows. The specific directions and opportunities of Uzbek journalism in the context of the rapid development of information technologies, the expansion of digital media and the influence of social networks are highlighted. The article analyzes the role of national media in global information exchange, the level of cooperation with international information sources, as well as the issues of journalists'

qualifications and information security. The research examines the influence of Uzbek journalism in the global media space, its experience in forming an independent information policy, and the processes of adaptation to international standards. At the end of the article, proposals and recommendations are given to increase the competitiveness of Uzbek journalism in the global information system.

Keywords: Uzbek journalism, global information space, mass media, digital media, international information flows, information security, media reforms, journalistic qualifications, information policy, international cooperation, social networks, information technologies, freedom of speech, world media, competitiveness.

Kirish

Globallashuv sharoitida axborot almashinuvi tezligi va hajmi insoniyat tarixida misli ko'rilmagan darajaga yetdi. Bugun axborot faqat milliy chegaralarda emas, balki global miqyosda iqtisodiy, siyosiy va madaniy jarayonlarga bevosita ta'sir ko'rsatuvchi kuchga aylanmoqda. Har bir mamlakat o'zining axborot siyosatini mustahkamlash, xalqaro media maydonida o'z pozitsiyasini belgilash orqali milliy manfaatlarini himoya qiladi. O'zbekiston jurnalistikasi ham ayni jarayonlarda faol ishtirok etmoqda. So'nggi yillarda mamlakatimizda so'z erkinligi, ochiqlik siyosati va raqamli media tizimini rivojlantirish borasida amalga oshirilayotgan islohotlar O'zbekiston jurnalistikasini xalqaro axborot makonining ajralmas qismiga aylantirmoqda.

1. Global axborot makoni va zamonaviy jurnalistika tendensiyalari

Global axborot makoni deganda, dunyo miqyosida faoliyat yurituvchi OAV tizimlari, axborot agentliklari va internet resurslari tarmog'i tushuniladi. Ushbu makon transmilliy xarakterga ega bo'lib, u siyosiy, iqtisodiy, madaniy va texnologik kuchlar o'rtasidagi muvozanatni ifodalaydi. Bugungi kunda BBC, CNN, Al Jazeera, Reuters, Xinhua kabi yirik media tizimlar xalqaro axborot oqimiga ustunlik qilmoqda. Ular nafaqat axborotni tarqatadi, balki global jamoatchilik fikrini shakllantirishda ham faol rol o'ynaydi. UNESCOning 2023-yilgi "World Trends in Freedom of Expression" hisobotida ta'kidlanishicha, raqamli media muhitidagi o'zgarishlar jurnalistikaning demokratik jamiyatdagi ahamiyatini yanada kuchaytirgan. Shu bilan birga, dezinformatsiya va sun'iy intellekt asosida yaratilgan feyk xabarlar global xavf sifatida baholanmoqda.

Shu nuqtai nazardan, har bir mamlakat, jumladan, O'zbekiston uchun ham milliy axborot xavfsizligini ta'minlash, media savodxonlikni oshirish va mustaqil jurnalistikani qo'llab-quvvatlash dolzarb vazifadir.

2. O'zbekiston jurnalistikasining xalqaro axborot tizimidagi o'rni

O'zbekiston mustaqillikka erishgandan keyingi davrda jurnalistika sohasida tub o'zgarishlar sodir bo'ldi. Mustaqil axborot siyosati shakllandi, yangi OAVlar, raqamli platformalar paydo bo'ldi, xalqaro hamkorlik kengaydi. 2019-yilda qabul qilingan "Ommaviy axborot vositalari to'g'risida"gi Qonun hamda Prezident Sh.M. Mirziyoyevning OAV erkinligini kengaytirishga doir qarorlari soha rivojiga mustahkam huquqiy asos yaratdi. Prezident Mirziyoyev o'z nutqlarida "Jurnalist — jamiyat ko'zgusi, haqiqat va adolat posboni bo'lishi kerak", deya ta'kidlagan. Ushbu g'oya jurnalistikaning ijtimoiy mas'uliyatini oshirish bilan birga, uning xalqaro nufuzini ham mustahkamlamoqda.

Bugungi kunda “UzReport”, “Sevimli TV”, “Dunyo” agentligi, “Gazeta.uz”, “Podrobno.uz” kabi OAVlar nafaqat ichki axborot maydonida, balki xalqaro darajada ham faol chiqishlar qilmoqda. Ularning ingliz va rus tilidagi versiyalari O‘zbekiston haqidagi yangiliklarni dunyo auditoriyasiga tezkor yetkazib bermoqda. O‘zbekiston jurnalistikasining o‘ziga xos jihatlaridan biri — milliy qadriyatlar va zamonaviy texnologiyalar uyg‘unligidir. Mahalliy jurnalistlar global media standartlarini o‘rganar ekan, o‘zbek jamiyatining axloqiy va madaniy mezonlarini ham saqlab qolish zarurligini chuqur his etmoqda. Bu esa milliy jurnalistikani o‘ziga xos “axborot brendi” sifatida shakllantiradi.

3. Xalqaro hamkorlik, media reytinglar va raqamli taraqqiyot

O‘zbekiston jurnalistikasi xalqaro tashkilotlar bilan faol hamkorlikni yo‘lga qo‘ygan. OSCE, UNESCO, Reuters Institute for the Study of Journalism, Deutsche Welle Akademie kabi nufuzli markazlar bilan hamkorlikda treninglar, grant dasturlari, malaka oshirish loyihalari amalga oshirilmoqda. Buning natijasida jurnalistlarning kasbiy mahorati oshmoqda, global tajriba milliy media amaliyotiga tatbiq etilmoqda.

2024-yilda Freedom House hisobotida O‘zbekistonning “axborot erkinligi” reytingi 3 pog‘ona yuqorilagan. Shuningdek, Reporters Without Borders (RSF) tashkilotining “Press Freedom Index”da O‘zbekiston 2023-yilga nisbatan 10 o‘rin yuqoriga ko‘tarilgan. Bu ijobiy o‘zgarishlar so‘z erkinligi siyosatining samaradorligini ko‘rsatadi.

Raqamli jurnalistika, bloggerlik va sun‘iy intellekt texnologiyalarining kirib kelishi bilan O‘zbekiston media bozori yangi bosqichga kirdi. “O‘zbekiston–2030” strategiyasida axborot siyosatini modernizatsiya qilish, raqamli media infratuzilmasini rivojlantirish, yosh jurnalistlarni qo‘llab-quvvatlash asosiy ustuvor yo‘nalishlardan biri sifatida belgilangan.

Jurnalistika ta‘limida ham xalqaro amaliyot joriy qilinmoqda. O‘zbekiston jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universitetida “Data Journalism”, “Media Management”, “AI in Media” kabi fanlarning o‘qitilishi — yangi avlod jurnalistlarini tayyorlashda muhim qadam bo‘ldi.

Xulosa

O‘zbekiston jurnalistikasi global axborot makonida o‘zining mustahkam o‘rnini egallab bormoqda. Milliy OAVlar xalqaro miqyosda mamlakat imidjini shakllantirish, ijobiy yangiliklarni tarqatish, dezinformatsiyaga qarshi kurashish kabi muhim vazifalarni bajarmoqda. Kelajakda jurnalistika ta‘limini modernizatsiya qilish, sun‘iy intellekt texnologiyalarini keng joriy etish, media savodxonlikni oshirish va xalqaro hamkorlikni chuqurlashtirish orqali O‘zbekiston OAVlari global axborot maydonida yanada faolroq ishtirok etishiga erishish mumkin. Shuningdek, “Media Strategy 2030” doirasida jurnalistlarning mustaqilligini ta‘minlash, raqamli etikani rivojlantirish va sifatli kontent yaratish bo‘yicha kompleks chora-tadbirlarni davom ettirish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi “Ommaviy axborot vositalari to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2019.
2. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va mas‘uliyatli jurnalistika — zamon talabi. Toshkent: O‘zbekiston, 2021.

3. UNESCO. World Trends in Freedom of Expression and Media Development Report 2023. Paris, 2023.
4. Freedom House. Freedom on the Net: Uzbekistan 2024.
5. Reporters Without Borders (RSF). Press Freedom Index 2024.
6. Reuters Institute. Digital News Report 2024. Oxford University, 2024.
7. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Axborot siyosatini yanada takomillashtirish to‘g‘risida”gi qarori, 2022-yil 15-avgust.
8. Deutsche Welle Akademie. Media Development in Central Asia: Regional Overview, 2023.
9. Karimova D. Raqamli jurnalistikada yangi tendensiyalar. Toshkent: O‘zDJOKU nashriyoti, 2022.
10. Turaev A. O‘zbekiston OAVlarining xalqaro imidjni shakllantirishdagi roli. – “Axborot va jamiyat”, 2024, №3.